

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (deveto vijeće)

30. lipnja 2022.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Direktiva 93/13/EEZ – Potrošački kredit – Nepoštene odredbe u potrošačkim ugovorima – Članak 6. stavak 1. – Ispitivanje po službenoj dužnosti – Odbijanje izdavanja platnog naloga u slučaju zahtjeva koji se temelji na nepoštenoj odredbi – Posljedice nepoštenosti ugovorne odredbe – Pravo na subvenciju – Načela ekvivalentnosti i djelotvornosti – Prijebaj po službenoj dužnosti”

U predmetu C-170/21,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Sofijski rajonen sad (Općinski sud u Sofiji, Bugarska), odlukom od 15. ožujka 2021., koju je Sud zaprimio 15. ožujka 2021., u postupku

Profi Credit Bulgaria EOOD

protiv

T. I. T.,

SUD (deveto vijeće),

u sastavu: S. Rodin, predsjednik vijeća, L. S. Rossi i O. Spineanu-Matei (izvjestiteljica), suci,

nezavisni odvjetnik: M. Szpunar,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Profi Credit Bulgaria EOOD, I. Peneva,
- za Europsku komisiju, E. Georgieva i N. Ruiz García, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: bugarski

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 6. stavka 1. Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima (SL 1993., L 95, str. 29.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 12., str. 24.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Profi Credit Bulgaria EOOD (u daljnjem tekstu: PCB), financijske institucije osnovane u skladu s bugarskim pravom, i osobe T. I. T., potrošača, u vezi sa zahtjevom za izdavanje naloga za plaćanje novčane tražbine na temelju ugovora o potrošačkom kreditu sklopljenog između stranaka glavnog postupka.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Članak 6. stavak 1. Direktive 93/13 glasi:

„Države članice utvrđuju da u ugovoru koji je prodavatelj robe ili pružatelj usluge sklopio s potrošačem prema nacionalnom pravu nepoštene odredbe nisu obvezujuće za potrošača, a da ugovor u tim uvjetima i dalje obvezuje stranke ako je u stanju nastaviti važiti i bez tih nepoštenih odredaba.”

Bugarsko pravo

GPK

- 4 Članak 410. Graždanskog procesualnog kodeksa (Zakon o građanskom postupku, u daljnjem tekstu: GPK), glasi:

„(1) Podnositelj zahtjeva može zatražiti izdavanje platnog naloga:

1. za novčane tražbine ili tražbine u vezi sa zamjenjivim stvarima ako je za potraživanje nadležan Rajonen sad (općinski sud);

[...]

(3) Kada tražbina proizlazi iz ugovora sklopljenog s potrošačem, zahtjevu se prilaže ugovor ako je sklopljen u pisanom obliku, zajedno sa svim dodacima i priložima te, po potrebi, primjenjivim općim uvjetima.”

- 5 U skladu s člankom 411. GPK-a:

(1) Zahtjev se podnosi Rajonen sadu (općinski sud) na čijem području dužnik ima svoju stalnu adresu ili sjedište; općinski sud će u roku od tri dana po službenoj dužnosti ispitati svoju mjesnu nadležnost. [...]

(2) Sud će razmotriti zahtjev na raspravi o postupovnim pitanjima i donijeti rješenje o platnom nalogu u roku određenom u stavku 1., osim u slučajevima u kojima:

1. zahtjev ne ispunjava uvjete iz članka 410. [ovog zakonika] i podnositelj zahtjeva ne ispravi njegove nepravilnosti u roku od tri dana nakon što je o njima obaviješten;
2. zahtjev je protivan zakonu ili moralu;
3. zahtjev se temelji na nepoštenoj odredbi sadržanoj u ugovoru sklopljenom s potrošačem ili se postojanje takve odredbe može razumno pretpostaviti;

[...]

(3) Ako prihvati zahtjev, sud donosi rješenje o izdavanju platnog naloga te primjerak dostavlja dužniku.”

6 Na temelju članka 413. stavka 2. GPK-a, podnositelj zahtjeva može pobijati rješenje kojim se u cijelosti ili djelomično odbija zahtjev za izdavanje naloga pravnim lijekom za čiju dostavu nije potrebno dostaviti primjerak.

7 Člankom 414. stavcima 1. i 2. GPK-a propisuje se:

„(1) Dužnik može podnijeti pisani prigovor protiv platnog naloga ili nekih njegovih dijelova. Prigovor nije potrebno obrazložiti, osim u slučajevima iz članka 414.a ovog zakonika.

(2) Prigovor se podnosi u roku od mjesec dana od dostave platnog naloga; taj se rok ne može produljiti.”

8 Članak 422. GPK-a glasi:

„(1) Smatra se da je tužba za utvrđenje tražbine podnesena u trenutku podnošenja zahtjeva za izdavanje platnog naloga ako je poštovan rok iz članka 415. stavka 4. ovog zakonika.

(2) Podnošenje tužbe iz stavka 1. ne odgađa određenu neposrednu ovrhu, osim u slučajevima iz članka 420. ovog zakona.

(3) Ako je tužba odbijena pravomoćnom presudom, ovrha se obustavlja [...].

(4) Ako je tužba odbijena zbog nedospjelosti tražbine, ne donosi se rješenje o protuovrsi.”

ZZD

9 Članak 76. Zakona za zadalženiata i dogovorite (Zakon o obveznim odnosima i ugovorima) (DV br. 275 od 22. studenoga 1950.), u verziji primjenjivoj na glavni postupak (u daljnjem tekstu: ZZD), predviđa:

„(1) Tko istoj osobi duguje više istorodnih činidbi, može, ako ispunjenje nije dovoljno za namirenje svih tražbina, odrediti koju od njih namiruje. Ako to ne učini, namirit će se obveza koja je za dužnika najotegotnija. U slučaju više jednako otegotnih obveza namiruje se ona najstarija, a ako su sve obveze nastale u isto vrijeme, namiruju se razmjerno.

(2) Ako ispunjenje nije dostatno za namirenje kamata, troškova i glavnice, najprije se namiruju troškovi, zatim kamate i na posljednjem mjestu glavnica.”

ZPK

- 10 Člankom 9. stavkom 1. Zakona za potrošačkoga kredit (Zakon o potrošačkim kreditima) od 18. veljače 2010. (DV br. 18 od 5. ožujka 2010., str. 2.) u verziji primjenjivoj na glavni postupak (u daljnjem tekstu: ZPK) određuje se:

„Ugovor o potrošačkom kreditu ugovor je u kojem vjerovnik odobrava ili obećava odobriti potrošaču kredit u obliku zajma, odgode plaćanja ili slične financijske nagodbe, izuzev ugovora o pružanju usluge ili isporuke proizvoda iste vrste tijekom neprekidnog razdoblja na temelju kojih potrošač takve usluge ili proizvode plaća obročno tijekom cjelokupnog razdoblja njihove isporuke.”

- 11 Članak 10.a ZPK-a glasi:

„(1) Vjerovnik može od potrošača naplatiti naknade i provizije za dodatne usluge koje su povezane s ugovorom o potrošačkom kreditu.

(2) Vjerovnik ne može naplatiti naknade ili provizije za aktivnosti u vezi s isplatom kredita ili upravljanjem njime.

(3) Vjerovnik može isključivo jednom naplatiti naknade i/ili provizije za istu aktivnost.

(4) Vrsta, iznos i aktivnost za koju se naplaćuju naknade i/ili provizije moraju se jasno i nedvojbeno odrediti u ugovoru o potrošačkom kreditu.”

- 12 Člankom 19. ZPK-a predviđa se:

„[...]

(4) Efektivna kamatna stopa može biti najviše pet puta veća od stope zakonskih zatezних kamata u bugarskim levima ili stranoj valuti koja je utvrđena odlukom Vijeća ministara Republike Bugarske

(5) Ugovorne odredbe kojima se povređuje ono što je propisano stavkom 4. smatraju se ništetnima.

(6) Iznosi plaćanja na temelju ugovora koji sadržavaju odredbe proglašene ništetnima u skladu sa stavkom 5., a kojima se prekoračuje prag iz stavka 4., uračunavaju se u sljedeća plaćanja po osnovi kredita.”

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 13 PCB, bankovna institucija osnovana u skladu s bugarskim pravom, podnijela je sudu koji je uputio zahtjev zahtjev za izdavanje platnog naloga u skladu s člankom 410. ZGP-a protiv osobe T. I. T., bugarskog državljanina (u daljnjem tekstu: predmetni potrošač), radi namirenja novčanog duga potonjeg, koji se sastoji od glavnice, ugovornih kamata, naknade za paket dodatnih usluga i

zateznih kamata na temelju ugovora o potrošačkom kreditu koji su stranke glavnog postupka sklopile 29. prosinca 2017. Prema navodima suda koji je uputio zahtjev, takav se postupak izdavanja platnog naloga vodi jednostrano sve do njegova izdavanja.

- 14 Na temelju tog ugovora o potrošačkom kreditu predmetni je potrošač, prema PCB-ovim navodima, platio 11 mjesečnih obroka prije nego što je prestao s otplaćivanjem te bio obaviješten o prijevremenom dospijeću predmetnog potrošačkog kredita.
- 15 Nakon što je utvrdio da je odredba navedenog ugovora o potrošačkom kreditu koja se odnosi na naknadu za paket dodatnih usluga nepoštena, sud koji je uputio zahtjev smatrao je da zahtjev za izdavanje platnog naloga, u dijelu koji se odnosi na plaćanje te naknade, treba odbiti na temelju članka 411. stavka 2. točke 3. GPK-a. Usto, taj je sud smatrao da je iznos koji je predmetni potrošač već platio trebalo, u skladu s člankom 76. stavkom 2. ZZD-a, uračunati u otplatu ugovornih kamata i glavnice, tako da je bilo plaćeno 17 obroka tih kamata te 16 cjelokupnih obroka i dio sedamnaestog obroka glavnice.
- 16 Slijedom toga, sud koji je uputio zahtjev je rješenjem od 9. studenoga 2020. protiv predmetnog potrošača, na temelju istog ugovora o potrošačkom kreditu, naložio izdavanje platnog naloga u skladu s kojim je on PCB-u trebao vratiti iznos koji je taj sud ponovno izračunao, na način da je po službenoj dužnosti izvršio prijeboj već izvršenih otplata s iznosom koji je potraživao PCB.
- 17 PCB je protiv tog rješenja Sofijskom gradskom sadu (Gradski sud u Sofiji, Bugarska) podnio žalbu. Taj je sud rješenjem od 16. veljače 2021., s jedne strane, smatrao da je prvostupanjski sud u skladu s člankom 411. stavkom 2. točkom 3. GPK-a morao odbiti izdavanje platnog naloga ako se zahtjev za izdavanje tog naloga temeljio na nepoštenoj odredbi iz ugovora sklopljenog s potrošačem, što je mogao uzeti u obzir po službenoj dužnosti, bez potrebe da dužnik u tom smislu podnese prigovor. U pogledu merituma, navedeni je sud potvrdio da predmetni ugovor o potrošačkom kreditu sadržava nepoštenu odredbu.
- 18 S druge strane, Sofijski gradski sad (Gradski sud u Sofiji) smatrao je da je podnesena žalba u preostalom dijelu osnovana. On je, među ostalim, smatrao da je prvostupanjski sud, time što je potrošačeva plaćanja uračunao u otplatu kamata i glavnice, u skladu s člankom 76. stavkom 2. ZZD-a, prekoračio svoje ovlasti u pogledu izdavanja platnog naloga. Naime, u skladu sa sudskom praksom Vrhoven kasacionen sada (Vrhovni kasacijski sud, Bugarska), postupak izdavanja platnog naloga na temelju članka 410. GPK-a nema za cilj utvrditi postojanje predmetne tražbine, nego samo provjeriti je li ta tražbina sporna. Postojanje navodne tražbine trebalo bi se, s druge strane, utvrditi u postupku za utvrđenje, koji se pokreće na zahtjev predmetnog vjerovnika, u skladu s člankom 422. ZGP-a, u slučaju da je predmetni dužnik iskoristio svoje pravo na prigovor protiv naloga u skladu s člankom 414. ZGP-a.
- 19 Stoga je žalbeni sud djelomično ukinuo rješenje suda koji je uputio zahtjev od 9. studenoga 2020., potvrdivši samo odbijanje zahtjeva u dijelu u kojem se odnosio na plaćanje naknade za predmetni paket dodatnih usluga jer se temeljio na odredbi koja se smatra nepoštenom. Zatim je na temelju članka 410. GPK-a naložio da se u korist PCB-a izda nalog za plaćanje svih ostalih potraživanih iznosa i vratio predmet sudu koji je uputio zahtjev, kao prvostupanjskom sudu, na ponovno suđenje radi izdavanja platnog naloga.
- 20 Budući da je imao dvojbe o tome kako postupiti, sud koji je uputio zahtjev primjećuje da, ako bi u slučaju poput ovoga, u kojem je utvrđeno da je predmetni potrošač izvršio otplate na temelju nepoštene odredbe iz ugovora o potrošačkom kreditu, bilo dopušteno da sud, kako bi izuzeo iz

primjene tu odredbu, po službenoj dužnosti izvrši prijeboj, primjenjujući po analogiji odredbu GPK-a, odnosno članak 19. stavak 6. GPK-a u vezi s člankom 76. stavkom 2. ZZD-a, taj potrošač ne bi morao podnijeti prigovor na temelju članka 414. GPK-a ni tužbu radi sudskog ostvarivanja svojeg prava na prijeboj.

- 21 Stoga valja utvrditi, u slučaju da članak 6. stavak 1. Direktive 93/13 dopušta nacionalnom sudu da djelomično odbije izdavanje platnog naloga, mora li taj sud, na temelju te odredbe, po službenoj dužnosti izvesti sve posljedice nepoštenosti predmetne odredbe i po službenoj dužnosti izvršiti prijeboj ili, naprotiv, mora postupiti u skladu sa sudskom praksom suda višeg stupnja koji je, neovisno o tome što je utvrdio postojanje nepoštenosti odredbe u ugovoru o potrošačkom kreditu naložio izdavanje platnog naloga, a zahtjev za izdavanje tog naloga odbio samo u dijelu u kojem se odnosi na iznose koji se potražuju na temelju te odredbe, bez mogućnosti izvršenja prijeboja. Sud koji je uputio zahtjev u tom pogledu pojašnjava da to pitanje postavlja u kontekstu osiguravanja djelotvornih sredstava zaštite potrošača, s obzirom na to da je na temelju bugarskog prava sudski prijeboj tražbina dopušten samo kada se ostvaruje kao subjektivno pravo. S druge strane, on se iznimno može izvršiti po službenoj dužnosti na temelju članka 19. stavka 6. ZPK-a.
- 22 U tim je okolnostima Sofijski rajonen sad (Općinski sud u Sofiji, Bugarska) odlučio prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Treba li članak 6. stavak 1. Direktive [93/13] tumačiti na način da je nacionalni sud dužan po službenoj dužnosti ocijeniti nepoštenost ugovorne odredbe u postupcima u kojima dužnik nije stranka do izdavanja platnog naloga i ne primijeniti je u slučaju sumnje u nepoštenost?
 2. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo prethodno pitanje: je li nacionalni sud dužan u cijelosti odbiti donošenje sudske odluke kojom se nalaže plaćanje ako se dio potraživanja temelji na nepoštenoj ugovornoj odredbi kojom se određuje iznos tražbine?
 3. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo prethodno pitanje, a niječnog odgovora na drugo prethodno pitanje: je li nacionalni sud dužan odbiti donošenje sudske odluke kojom se nalaže isplata u odnosu na dio potraživanja koji se temelji na nepoštenoj odredbi?
 4. U slučaju potvrdnog odgovora na treće prethodno pitanje: je li sud dužan, i, ako jest, pod kojim uvjetima, po službenoj dužnosti uzeti u obzir posljedice nepoštenosti odredbe ako postoje informacije o plaćanju koje se temelji na njoj na način da, među ostalim, prebije to plaćanje drugim nepodmirenim dugovima na temelju predmetnog ugovora?
 5. U slučaju potvrdnog odgovora na četvrto prethodno pitanje: je li nacionalni sud vezan uputama višeg suda koje su na temelju nacionalnog prava obvezujuće za niži sud ako se njima ne uzimaju u obzir posljedice nepoštenosti odredbe?”

O prethodnim pitanjima

Dopuštenost

- 23 Kao prvo, PCB dovodi u pitanje dopuštenost prvog pitanja jer je Sud u presudi od 13. rujna 2018., Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711) presudio da je djelotvornu zaštitu pravâ koja je potrošačima dodijeljena Direktivom 93/13 moguće zajamčiti samo ako nacionalni postupovni sustav dopušta u okviru postupka izdavanja platnog naloga nadzor po službenoj dužnosti moguće nepoštene naravi odredbi sadržanih u predmetnom ugovoru sklopljenom s potrošačem.
- 24 U tom pogledu, valja podsjetiti, s jedne strane, na to da, čak i uz postojanje sudske prakse Suda koja rješava predmetno pravno pitanje, nacionalni sudovi imaju potpunu slobodu obratiti se Sudu kada to smatraju svrsishodnim a da okolnost da je odredbe tumačenje kojih se traži Sud već tumačio ne stvara prepreku da on o tome ponovno odlučuje (presuda od 6. studenog 2018., Bauer i Willmeroth, C-569/16 i C-570/16, EU:C:2018:871, t. 21. i navedena sudska praksa).
- 25 S druge strane, prema ustaljenoj sudskoj praksi, u okviru suradnje između Suda i nacionalnih sudova koja je propisana člankom 267. UFEU-a, isključivo je na nacionalnom sudu pred kojim se vodi postupak i koji mora preuzeti odgovornost za sudska odluku koja će biti donesena da, uvažavajući posebnosti predmeta, ocijeni nužnost prethodne odluke za donošenje svoje presude i relevantnost pitanja koja postavlja Sudu. Posljedično, kada se postavljeno pitanje odnosi na tumačenje prava Unije, Sud je u načelu obavezan donijeti odluku (presuda od 6. studenog 2018., Bauer i Willmeroth, C-569/16 i C-570/16, EU:C:2018:871, t. 23. i navedena sudska praksa).
- 26 Kao drugo, kad je riječ o PCB-ovoj tvrdnji prema kojoj sud koji je uputio zahtjev nije utvrdio neusklađenost bugarskog prava s člankom 6. stavkom 1. Direktive 93/13 čije se tumačenje traži, nego traži tumačenje odredbi tog prava, valja istaknuti da iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da se taj sud pita o tumačenju te odredbe kako bi doznao treba li, na temelju načela nadređenosti prava Unije, izuzeti iz primjene nacionalni propis kako ga tumači sud višeg stupnja te čijom je sudska praksom vezan.
- 27 S obzirom na sva prethodna razmatranja, valja zaključiti da je zahtjev za prethodnu odluku, uključujući prvo pitanje, dopušten.

Meritum

Prvo, drugo i treće pitanje

- 28 Svojim prvim, drugim i trećim pitanjem, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 6. stavak 1. Direktive 93/13 tumačiti na način da nacionalni sud – pred kojim je pokrenut postupak povodom zahtjeva za izdavanje platnog naloga u kojem dužnik-potrošač ne sudjeluje do donošenja tog platnog naloga – mora po službenoj dužnosti izuzeti iz primjene nepoštenu odredbu potrošačkog ugovora o kreditu sklopljenog između tog potrošača i predmetnog prodavatelja robe odnosno pružatelja usluga, na temelju koje je nastao dio potraživanja, te može li taj sud, u tom slučaju, taj zahtjev odbiti samo djelomično.

- 29 Na temelju članka 6. stavka 1. Direktive 93/13, države članice utvrđuju da u ugovoru koji je prodavatelj robe ili pružatelj usluge sklopio s potrošačem prema nacionalnom pravu nepoštene odredbe nisu obvezujuće za potrošača te da ugovor u tim uvjetima i dalje obvezuje stranke ako je u stanju nastaviti važiti i bez tih nepoštenih odredaba.
- 30 Ta odredba s obvezujućim učinkom ima za cilj zamijeniti formalnu ravnotežu koju ugovor uspostavlja između prava i obveza suugovaratelja stvarnom ravnotežom koja će ponovno uspostaviti jednakost između potonjih (presuda od 21. prosinca 2016., Gutiérrez Naranjo i dr., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, t. 55.).
- 31 U tu je svrhu, najprije, na nacionalnom sudu da, u skladu s nacionalnim pravom, po službenoj dužnosti ocijeni je li ugovorna odredba koja je obuhvaćena područjem primjene Direktive 93/13 nepoštena i da je izuzme iz primjene kako ona ne bi imala obvezujuće učinke na predmetnog potrošača, osim ako se potrošač tomu ne protivi (vidjeti u tom smislu presudu od 26. ožujka 2019., Abanca Corporación Bancaria i Bankia, C-70/17 i C-179/17, EU:C:2019:250, t. 52. i navedenu sudsku praksu).
- 32 U tom pogledu valja podsjetiti na to da, iako nacionalni sud na taj način ispravlja neravnotežu između potrošača i prodavatelja robe odnosno pružatelja usluge, on to može učiniti samo pod uvjetom da raspolaže potrebnim pravnim i činjeničnim elementima (vidjeti u tom smislu presudu od 13. rujna 2018., Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, t. 42. i navedenu sudsku praksu). Iz toga slijedi da će, ovisno o slučaju, sud morati, ako potrošač nije podnio prigovor te po potrebi po službenoj dužnosti, poduzeti mjere izvođenja dokaza kako bi nadopunio spis, na način da od stranaka zatraži da mu u skladu s načelom kontradiktornosti u tu svrhu dostave dodatne informacije (vidjeti u tom smislu rješenje od 26. studenoga 2020., DSK Bank i FrontEx International, C-807/19, EU:C:2020:967, t. 52. i 54., i navedenu sudsku praksu).
- 33 Ti razlozi također vrijede i za postupak izdavanja platnog naloga (vidjeti u tom smislu presudu od 13. rujna 2018., Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, t. 43. i navedenu sudsku praksu).
- 34 Kao drugo, prema ustaljenoj sudskoj praksi, članak 6. stavak 1. Direktive 93/13 zahtijeva da nacionalni sud izuzme od primjene odredbu koja je proglašena nepoštenom, a ne druge odredbe za koje nije utvrđeno da su nepoštene (presuda od 29. travnja 2021., Bank BPH, C-19/20, EU:C:2021:341, t. 54. i navedena sudska praksa).
- 35 Naime, cilj te odredbe, a osobito drugog dijela njezine rečenice, nije dovesti do utvrđenja ništetnosti svih ugovora s nepoštenim odredbama, nego uspostaviti ravnotežu između stranaka izuzimanjem iz primjene odredbi koje se smatraju nepoštenima, te održavanjem, u načelu, valjanosti drugih odredaba predmetnog ugovora. Taj se ugovor u načelu mora održati na snazi bez ikakve izmjene osim one koja proizlazi iz uklanjanja nepoštenih odredaba. Stoga, navedeni ugovor može biti održan na snazi ako je, u skladu s odredbama nacionalnog prava, bez nepoštenih odredbi takav kontinuitet ugovora pravno moguć (vidjeti u tom smislu presude od 7. kolovoza 2018., Banco Santander i Escobedo Cortés, C-96/16 i C-94/17, EU:C:2018:643, t. 75. i od 29. travnja 2021., Bank BPH, C-19/20, EU:C:2021:341, t. 83. i navedenu sudsku praksu).
- 36 Sud je, usto, u tom kontekstu presudio da se toj odredbi protivi pravilo nacionalnog prava koje nacionalnom sudu omogućuje da, kada utvrdi postojanje nepoštene odredbe, predmetni ugovor dopuni izmjenom sadržaja te odredbe (vidjeti u tom smislu presudu od 26. ožujka 2019., Abanca Corporación Bancaria i Bankia, C-70/17 i C-179/17, EU:C:2019:250, t. 53. i navedenu sudsku praksu).

- 37 Iz prethodnih elemenata proizlazi da nacionalni sud kojem je podnesen zahtjev za izdavanje platnog naloga na temelju ugovora o potrošačkom kreditu koji sadržava nepoštenu odredbu može prihvatiti taj zahtjev, uz izuzimanje iz primjene te odredbe, pod uvjetom da se taj ugovor može održati na snazi bez ikakve druge izmjene, revizije ili dopune, što je na tom sudu da provjeri. U tom slučaju, navedenom sudu treba biti dopušteno odbiti navedeni zahtjev samo u dijelu koji se temelji na navedenoj odredbi, ako je taj dio zahtjeva moguće razlikovati od ostatka zahtjeva.
- 38 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na prvo, drugo i treće pitanje valja odgovoriti tako da članak 6. stavak 1. Direktive 93/13 treba tumačiti na način da nacionalni sud – pred kojim je pokrenut postupak povodom zahtjeva za izdavanje platnog naloga u kojem dužnik-potrošač ne sudjeluje do donošenja tog platnog naloga – mora po službenoj dužnosti izuzeti iz primjene nepoštenu odredbu potrošačkog ugovora o kreditu sklopljenog između tog potrošača i predmetnog prodavatelja robe odnosno pružatelja usluga, na temelju koje je nastao dio potraživanja. U tom slučaju taj sud može djelomično odbiti taj zahtjev pod uvjetom da se taj ugovor može održati na snazi bez ikakve druge izmjene, revizije ili dopune, što je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri.

Četvrto pitanje

- 39 Svojim četvrtim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 6. stavak 1. Direktive 93/13 tumačiti na način da se njime nacionalni sud kojem je podnesen zahtjev za izdavanje platnog naloga obvezuje da po službenoj dužnosti izvede posljedice nepoštenosti odredbe ugovora o potrošačkom kreditu ako je na temelju nje izvršeno plaćanje, tako da je obvezan po službenoj dužnosti izvršiti prijeboj tog plaćanja s dugovanim iznosom na temelju tog ugovora.
- 40 U tom pogledu sud koji je uputio zahtjev navodi da, ako bi nacionalni sud na temelju članka 6. te direktive imao tu obvezu, predmetni potrošač više ne bi morao pokrenuti zaseban postupak kako bi ostvario svoje pravo na prijeboj.
- 41 Prema ustaljenoj sudskoj praksi, nacionalni sud na temelju članka 6. stavka 1. Direktive 93/13 mora izvesti sve posljedice koje prema nacionalnom pravu proizlaze iz utvrđenja nepoštenosti ugovorne odredbe kako bi se osiguralo da ona za predmetnog potrošača nije obvezujuća (presuda od 30. svibnja 2013., *Asbeek Brusse i de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, t. 49. i navedena sudska praksa). Takva obveza podrazumijeva, kao što je to navedeno u točki 31. ove presude, da je na tom sudu da odredbu koja se smatra nepoštenom izuzme iz primjene kako ta odredba ne bi imala obvezujuće učinke u odnosu na tog potrošača.
- 42 Budući da takvu odredbu u načelu treba smatrati kao da nikada nije postojala, tako da ona ne može imati učinak u odnosu na tog potrošača, obveza nacionalnog suda da izuzme iz primjene nepoštenu ugovornu odredbu kojom se nalaže plaćanje određenog iznosa načelno ima odgovarajući restitucijski učinak u odnosu na taj iznos (vidjeti u tom smislu presudu od 21. prosinca 2016., *Gutiérrez Naranjo i dr.*, C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, t. 61. i 62.).
- 43 U tim je okolnostima Sud smatrao da je zadaća država članica da putem svojeg nacionalnog prava definiraju uvjete pod kojima se utvrđuje nepoštenost odredbe sadržane u ugovoru te nastaju konkretni pravni učinci tog utvrđenja. Međutim, to utvrđenje mora omogućavati ponovno uspostavljanje činjenične i pravne situacije u kojoj bi potrošač bio da ta nepoštena odredba nije postojala, među ostalim, uspostavljanjem prava na povrat koristi koje je predmetni prodavatelj

robe odnosno pružatelj usluge na temelju navedene nepoštene odredbe neosnovano stekao na potrošačevu štetu. Naime, takvo uređenje u nacionalnom pravu zaštite koja je zajamčena potrošačima Direktivom 93/13 ne može ugroziti bit te zaštite (vidjeti u tom smislu presudu od 21. prosinca 2016., *Gutiérrez Naranjo i dr.*, C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, t. 65. i 66.).

- 44 Iako su države članice tako obvezne, na temelju članka 6. stavka 1. Direktive 93/13, u svojem nacionalnom pravu predvidjeti postupovna pravila kojima se osigurava poštovanje navedenog prava na povrat, iz toga ipak ne proizlazi obveza da se to pravo ostvari prijebom koji nacionalni sud mora izvršiti po službenoj dužnosti, iako je on dužan nepoštenu odredbu izuzeti iz primjene.
- 45 Iz toga slijedi da nacionalni propis poput onoga o kojem je riječ u glavnom postupku, na temelju kojeg je sud kojem je podnesen zahtjev za izdavanje platnog naloga dužan odbiti taj zahtjev u dijelu u kojem se temelji na nepoštenoj odredbi, ali nije ovlašten po službenoj dužnosti izvršiti prijebom plaćanja izvršenih na temelju te odredbe s dugovanim iznosom, te koji za posljedicu ima to da je dužnik, koji ne sudjeluje u postupku izdavanja platnog naloga, primoran pokrenuti zaseban postupak kako bi ostvario svoje pravo na potpuni povrat, u načelu nije protivan članku 6. Direktive 93/13.
- 46 Međutim, u skladu s ustaljenom sudskom praksom, načini zaštite prava koja proizlaze iz prava Unije, koje države članice uspostavljaju na temelju načela procesne autonomije, moraju odgovarati dvostrukom uvjetu, da ne budu nepovoljniji od onih koji uređuju slične situacije podvrgnute nacionalnom pravu (načelo ekvivalentnosti) i da ne čine nemogućim u praksi ili pretjerano teškim ostvarivanje prava dodijeljenih potrošačima pravom Unije (načelo djelotvornosti) (vidjeti u tom smislu presudu od 18. veljače 2016., *Finanmadrid EFC*, C-49/14, EU:C:2016:98, t. 40. i navedenu sudsku praksu).
- 47 Kao prvo, kad je riječ o načelu ekvivalentnosti, valja primijetiti da, prema stanju nacionalnog prava kako je opisano u zahtjevu za prethodnu odluku, članak 19. stavak 6. ZPK-a predviđa prijebom po službenoj dužnosti u slučaju ništetnosti odredbe na temelju članka 19. stavka 5. ZPK-a kad je riječ o plaćanjima izvršenima na temelju odredbe koja prelazi gornju granicu efektivne kamatne stope, definiranu u njegovu članku 19. stavku 4. Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, primjena po analogiji tog članka 19. stavka 6. u vezi s člankom 76. ZZD-a omogućuje da se, u okviru postupka izdavanja platnog naloga koji se djelomično temelji na nepoštenoj odredbi, također izvrši prijebom po službenoj dužnosti, osobito kad je riječ o plaćanjima izvršenima na temelju te odredbe, tako da dotični potrošač više ne bi morao pokrenuti zaseban postupak radi dobivanja povrata neosnovano plaćenih iznosa. Međutim, budući da je sud koji je uputio zahtjev, u odgovoru na zahtjev za podacima koji mu je u tom pogledu postavio Sud, naveo, s jedne strane, da postoji kontradiktorna sudska praksa kad je riječ o uvjetima pod kojima je nacionalni sud, u okviru postupka za izdavanje platnog naloga, dužan izvršiti prijebom po službenoj dužnosti u slučaju utvrđenja nepoštene odredbe poput one predviđene člankom 19. stavkom 6. ZPK-a, i, s druge strane, da postoji različita sudska praksa u pogledu zakonitosti primjene po analogiji te odredbe kako bi se izvršio prijebom po službenoj dužnosti u slučajevima u kojima nije primjenjiv samo članak 19. stavak 4. ZPK-a, Sud ne raspolaže dostatnim elementima kako bi ocijenio poštovanje načela ekvivalentnosti. Stoga je na nacionalnom sudu, koji jedini ima mogućnost izravno poznavati postupovna pravila za ostvarenje prava na povrat u svojem nacionalnom pravnom poretku, da provjeri poštuje li se to načelo, uzimajući u obzir predmet, svrhu i bitne elemente tih postupovnih pravila.

- 48 Kao drugo, kad je riječ o načelu djelotvornosti, iz podataka koje je dostavio sud koji je uputio zahtjev, a osobito iz informacija koje se odnose na sudsko tumačenje članka 410. GPK-a, na temelju kojeg nadzor postojanja predmetne tražbine nije u nadležnosti suda u okviru postupka izdavanja platnog naloga i stoga obvezuje predmetnog potrošača, kako bi ostvario svoje pravo na potpuni povrat koje proizlazi iz članka 6. Direktive 93/13, na vođenje zasebnog postupka, ne proizlazi da taj članak ostvarenje tog prava čini nemogućim ili pretjerano teškim, iako ta obveza zahtijeva aktivno djelovanje predmetnog dužnika i nastavak vođenja kontradiktornog postupka. Stoga proizlazi da navedena postupovna pravila sama po sebi ne čine nemogućim ili pretjerano teškim ostvarivanje prava na povrat koje je dodijeljeno pravom Unije, što je ipak na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri. Osim toga, u tom pogledu valja podsjetiti na to da poštovanje načela djelotvornosti ne može u cijelosti nadoknaditi potpunu pasivnost predmetnog potrošača (vidjeti u tom smislu presudu od 10. rujna 2014., Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, t. 56.).
- 49 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na četvrto pitanje valja odgovoriti tako da članak 6. stavak 1. Direktive 93/13 treba tumačiti na način da, iako se tom odredbom nacionalni sud kojem je podnesen zahtjev za izdavanje platnog naloga obvezuje da po službenoj dužnosti izvede sve posljedice koje prema nacionalnom pravu proizlaze iz utvrđenja nepoštenosti odredbe ugovora o potrošačkom kreditu sklopljenog između potrošača i prodavatelja robe ili pružatelja usluga, kako bi se osiguralo da ta odredba za potrošača nije obvezujuća, ona u načelu ne obvezuje sud da po službenoj dužnosti izvrši prijeboj plaćanja izvršenog na temelju navedene odredbe s preostalim iznosom koji se duguje na temelju tog ugovora, pod uvjetom da se, međutim, poštuju načela ekvivalentnosti i djelotvornosti.

Peto pitanje

- 50 Najprije valja istaknuti da je sud koji je uputio zahtjev postavio peto pitanje u slučaju potvrdnog odgovora na četvrto pitanje.
- 51 Stoga, petim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li, u slučaju da je na temelju članka 6. stavka 1. Direktive 93/13 u vezi s načelima ekvivalentnosti i djelotvornosti, nacionalni sud, kojem je podnesen zahtjev za izdavanje platnog naloga, dužan po službenoj dužnosti izvršiti prijeboj plaćanja izvršenog na temelju nepoštenosti odredbe ugovora o potrošačkom kreditu s preostalim iznosom koji se duguje na temelju tog ugovora, tu odredbu tumačiti na način da je taj sud obavezan izuzeti iz primjene sudsku praksu suda višeg stupnja koja zabranjuje takav prijeboj po službenoj dužnosti.
- 52 U tom pogledu valja utvrditi da iz sudske prakse Suda proizlazi da je na tom sudu da, s obzirom na načelo nadređenosti prava Unije, izuzme iz primjene sudsku praksu suda višeg stupnja, poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku, koja mu zabranjuje da u okviru postupka povodom zahtjeva za izdavanje platnog naloga po službenoj dužnosti izvrši prijeboj iznosa koje je predmetni dužnik platio na temelju odredbi koje se smatraju nepoštenima s preostalim iznosom koji duguje na temelju predmetnog ugovora o potrošačkom kreditu, s obzirom na to da ta sudska praksa u toj situaciji nije skladu s pravom Unije (vidjeti u tom smislu presudu od 21. prosinca 2016., Gutiérrez Naranjo i dr., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, t. 74.).
- 53 S obzirom na sva prethodna razmatranja, članak 6. stavak 1. Direktive 93/13 treba tumačiti na način da je, u slučaju da je na temelju te odredbe, u vezi s načelima ekvivalentnosti i djelotvornosti, nacionalni sud, kojem je podnesen zahtjev za izdavanje platnog naloga, dužan po

službenoj dužnosti izvršiti prijeboj plaćanja izvršenog na temelju nepoštene odredbe ugovora o potrošačkom kreditu s preostalim iznosom koji se duguje na temelju tog ugovora, taj sud obvezan izuzeti iz primjene protivnu sudsku praksu suda višeg stupnja.

Troškovi

- 54 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (deveto vijeće) odlučuje:

- 1. Članak 6. stavak 1. Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima treba tumačiti na način da nacionalni sud – pred kojim je pokrenut postupak povodom zahtjeva za izdavanje platnog naloga u kojem dužnik-potrošač ne sudjeluje do donošenja tog platnog naloga – mora po službenoj dužnosti izuzeti iz primjene nepoštenu odredbu potrošačkog ugovora o kreditu sklopljenog između tog potrošača i predmetnog prodavatelja robe odnosno pružatelja usluga, na temelju koje je nastao dio potraživanja. U tom slučaju taj sud može djelomično odbiti taj zahtjev pod uvjetom da se taj ugovor može održati na snazi bez ikakve druge izmjene, revizije ili dopune, što je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri.**
- 2. Članak 6. stavak 1. Direktive 93/13 treba tumačiti na način da, iako se tom odredbom nacionalni sud kojem je podnesen zahtjev za izdavanje platnog naloga obvezuje da po službenoj dužnosti izvede sve posljedice koje prema nacionalnom pravu proizlaze iz utvrđenja nepoštene odredbe ugovora o potrošačkom kreditu sklopljenog između potrošača i prodavatelja robe ili pružatelja usluga, kako bi se osiguralo da ta odredba za potrošača nije obvezujuća, ona u načelu ne obvezuje sud da po službenoj dužnosti izvrši prijeboj plaćanja izvršenog na temelju navedene odredbe s preostalim iznosom koji se duguje na temelju tog ugovora, pod uvjetom da se, međutim, poštuju načela ekvivalentnosti i djelotvornosti.**
- 3. Članak 6. stavak 1. Direktive 93/13 treba tumačiti na način da je, u slučaju da je na temelju te odredbe, u vezi s načelima ekvivalentnosti i djelotvornosti, nacionalni sud, kojem je podnesen zahtjev za izdavanje platnog naloga, dužan po službenoj dužnosti izvršiti prijeboj plaćanja izvršenog na temelju nepoštene odredbe ugovora o potrošačkom kreditu s preostalim iznosom koji se duguje na temelju tog ugovora, taj sud obvezan izuzeti iz primjene protivnu sudsku praksu suda višeg stupnja.**

Potpisi